

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»

Кафедра економіки та публічного управління (601)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Гарант освітньої програми

Даніїл РЕВЕНКО

«30» серпня 2024 р.

**СИЛАБУС ОБОВ'ЯЗКОВОЇ
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

Прикладна економіка сучасного виробничого підприємства

Галузь знань: 05 Соціальні та поведінкові науки
Спеціальність: 051 Економіка
Освітня програма: Економіка

Рівень вищої освіти: третій (освітньо-науковий)

Форма навчання: денна та заочна

Силабус введено в дію з 01.09.2024 року

Харків – 2024 р.

Розробник:

Доцент кафедри економіки та публічного управління,
кандидат економічних наук, доцент Олександр ПОПОВ

(підпис)

Силабус навчальної дисципліни розглянуто на засіданні кафедри економіки та публічного управління факультету програмної інженерії та бізнесу:

Протокол № 1 від 29.08.2024 року

Завідувач кафедри економіки та публічного управління,
доктор філософських наук, професор

(підпис)

Вероніка КОВАЛЬЧУК

Погоджено:

Завідувач відділу аспірантури і докторантури

(підпис)

Володимир СЕЛЕВКО

В. о. голови наукового товариства студентів, аспірантів, докторантів і молодих вчених

(підпис)

Семен ЖИЛА

1. Загальна інформація про викладача

Попов Олександр Сергійович, к.е.н., доцент кафедри 601. Працює в університеті з 2009 року, останніми роками викладає наступні дисципліни:

для бакалаврів:

- економіка підприємства;
- міжнародна економіка;
- брендинг;
- основи економічної теорії;
- розвиток економічного світогляду;
- політична економія;
- комунікації у бізнес-середовищі і персональний брендинг;
- міжнародна безпека України;

для магістрантів:

- міжнародні стратегії економічного розвитку;
- економіка європейського союзу;
- управління економічним розвитком;
- міжнародна торгівля.

Напрями наукових досліджень: участь України у міжнародних економічних відносинах, методологія оцінювання участі країн у міжнародних економічних відносинах.

2. Опис навчальної дисципліни

Семестр, в якому викладається дисципліна – 1 семестр.

Обсяг дисципліни:

3 кредити ЄКТС (90 годин), у тому числі аудиторних – 32 години, самостійної роботи здобувачів – 58 годин.

Форми здобуття освіти

Денна, дистанційна, заочна, дуальна.

Дисципліна – обов'язкова.

Види навчальної діяльності – лекції, практичні заняття, самостійна робота здобувача.

Види контролю – модульний контроль, іспит.

Мова викладання – українська.

Необхідні обов'язкові попередні дисципліни (пререквізити) – немає.

Необхідні обов'язкові супутні дисципліни (кореквізити) – Сучасні економічні теорії.

3. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета: формування у студентів системи теоретичних знань, вмінь та навичок практичної роботи щодо методів ефективного господарювання; набуття теоретичних і практичних знань щодо вирішення конкретних економічних завдань, які дозволили б їм найкращим чином досягти економічних цілей підприємства, одержання високих прибутків.

Завдання: вивчення економіки й подальшого їх використання для забезпечення високої ефективності для виробничо-господарської діяльності підприємства. У зв'язку з цим студенти вивчають принцип функціонування, ресурсне забезпечення, витрати та фактори їх зниження, фінансові результати та забезпечення ефективності діяльності.

Після опанування дисципліни здобувач набуде наступні **компетентності**:

- ЗК01. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
- ЗК02. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
- ЗК05. Здатність розв'язувати комплексні проблеми економіки на основі системного наукового світогляду та загального культурного кругозору із дотриманням принципів професійної етики та академічної доброчесності.
- СК02. Здатність усно і письмово презентувати та обговорювати результати наукових досліджень та/або інноваційних розробок українською та англійською мовами.
- СК03. Здатність використовувати сучасні методології, методи та інструменти емпіричних і теоретичних досліджень у сфері економіки, методи комп'ютерного моделювання, сучасні цифрові технології, бази даних та інші електронні ресурси, спеціалізоване програмне забезпечення у науковій та науково-педагогічній діяльності.
- СК05. Здатність виявляти, поглиблено аналізувати та вирішувати проблеми дослідницького характеру у сфері економіки з врахуванням економічних ризиків та можливих соціально-економічних наслідків, оцінювати та забезпечувати якість виконуваних досліджень, у тому числі у сфері міжнародного інноваційного співробітництва.
- СК06. Здатність обґрунтовувати та готувати економічні рішення на основі розуміння закономірностей розвитку соціально-економічних систем і процесів із застосуванням математичних методів та моделей.

Очікується, що після опанування дисципліни здобувачем будуть досягнуті наступні **результати навчання**:

- РН01. Мати передові концептуальні та методологічні знання з економіки, управління соціально-економічними системами і на межі предметних галузей, а також дослідницькі навички, достатні для проведення фундаментальних і прикладних досліджень на рівні світових досягнень з відповідного напрямку.
- РН02. Глибоко розуміти базові (фундаментальні) принципи та методи економічних наук, а також методологію наукових досліджень, створювати нові

знання у сфері економіки з метою досягнення економічного та соціального розвитку в умовах глобалізації.

– РН06. Вільно презентувати та обговорювати з фахівцями і нефахівцями результати досліджень, теоретичні та практичні проблеми економіки державною та іноземною мовами, кваліфіковано відображати результати досліджень у наукових публікаціях у провідних наукових виданнях.

– РН07. Застосовувати інноваційні науково-педагогічні технології, формулювати зміст, цілі навчання, способи їх досягнення, форми контролю, нести відповідальність за ефективність освітнього процесу з дотриманням норм академічної етики та доброчесності.

– РН08. Планувати і виконувати емпіричні та/або теоретичні дослідження у сфері економіки та з дотичних міждисциплінарних напрямів, критично аналізувати результати власних досліджень і результати інших дослідників у контексті усього комплексу сучасних знань щодо досліджуваної проблеми

– РН11. Уміти управляти змістом, розкладом, вартістю, якістю, ризиками, людськими ресурсами та комунікаціями науково-технічних проектів, у тому рахунку в аерокосмічній галузі з відповідністю вимогам міжнародних стандартів.

4. Зміст навчальної дисципліни

Модуль 1.

Змістовний модуль 1.

Тема 1. Поняття, види та особливості українських підприємств авіа-та машинобудування.

Форма занять: лекція, практичне заняття, самостійна робота.

- *Обсяг аудиторного навантаження: до 4 годин.*

- *Обов'язкові предмети та засоби: відсутні.*

Підприємство: поняття, сутність та економічні основи функціонування. Функції сучасного підприємництва. Організаційно-правові форми підприємств. Класифікація підприємств. Функції та управління підприємствами. Зовнішня середа підприємств. Загальна характеристика машинобудування. Особливості окремих галузей українського машинобудування, у тому числі аерокосмічної промисловості.

- *Обсяг самостійної роботи здобувачів: до 4 годин.*

Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача. Оформлення матеріалів практичних робіт.

Тема 2. Основні засоби підприємства.

- *Форма занять: лекція, практичне заняття, самостійна робота.*

- *Обсяг аудиторного навантаження: до 3 годин.*

- *Обов'язкові предмети та засоби: відсутні.*

Поняття основних засобів. Оцінка основних засобів. Амортизація основних засобів. Показники використання основних засобів, узагальнені й окремі.

- *Обсяг самостійної роботи здобувачів: до 4 годин.*

Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача. Оформлення матеріалів практичних робіт.

Тема 3. Оборотні засоби підприємства.

- *Форма занять: лекція, практичне заняття, самостійна робота.*
- *Обсяг аудиторного навантаження: до 2 годин.*
- *Обов'язкові предмети та засоби: відсутні.*

Поняття оборотного капіталу. Оборотні засоби, оборотні фонди і фонди обігу. Стадії кругообігу оборотного капіталу. Нормування оборотних засобів. Показники використання матеріальних ресурсів на підприємстві. Показники ефективності використання оборотних засобів на підприємстві.

- *Обсяг самостійної роботи здобувачів: до 4 годин.*

Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача. Оформлення матеріалів практичних робіт.

Тема 4. Виробничий процес та його організація.

- *Форма занять: лекція, практичне заняття, самостійна робота.*
- *Обсяг аудиторного навантаження: до 2 годин.*
- *Обов'язкові предмети та засоби: відсутні.*

Організація виробництва. Виробничий процес. Основні елементи виробничого процесу. Класифікація виробничих процесів. Розрахунок тривалості виробничого процесу. Видів руху предметів праці. Метод організації виробництва. Розрахунок показників виробничого процесу.

- *Обсяг самостійної роботи здобувачів: до 4 годин.*

Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача. Оформлення матеріалів практичних робіт.

Тема 5. Виробнича програма та виробнича потужність підприємства.

- *Форма занять: лекція, практичне заняття, самостійна робота.*
- *Обсяг аудиторного навантаження: до 2 годин.*
- *Обов'язкові предмети та засоби: відсутні.*

Виробнича програма. Номенклатура продукції. Асортимент. Вартісні показники виробничої програми. Формування виробничої програми підприємства. Оптимізація виробничої програми. Виробнича потужність підприємства.

- *Обсяг самостійної роботи здобувачів: до 4 годин.*

Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача. Оформлення матеріалів практичних робіт.

Тема 6. Персонал підприємства.

- *Форма занять: лекція, практичне заняття, самостійна робота.*
- *Обсяг аудиторного навантаження: до 2 годин.*

- *Обов'язкові предмети та засоби: відсутні.*

Поняття персоналу підприємства. Класифікація персоналу підприємства. Промислово-виробничий персонал. Показники чисельності персоналу підприємства. Продуктивність праці, виробіток, трудомісткість. Фактори зростання продуктивності праці.

- *Обсяг самостійної роботи здобувачів: до 4 годин.*

Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача. Оформлення матеріалів практичних робіт.

Модульний контроль 1

- *Форма занять: написання модульної роботи в аудиторії (за рішенням лектора допускається проведення у дистанційній формі).*

- *Обсяг аудиторного навантаження: до 1 години.*
- *Обов'язкові предмети та засоби: відсутні.*
- *Обсяг самостійної роботи здобувачів – до 5 годин.*

Підготовка до модульного контролю.

Модуль 2.

Змістовний модуль 2.

Тема 7. Оплата праці на підприємстві.

- *Форма занять: лекція, практичне заняття, самостійна робота.*
- *Обсяг аудиторного навантаження: до 2 годин.*
- *Обов'язкові предмети та засоби: відсутні.*

Заробітна плата. Основна заробітна плата. Додаткова заробітна плата. Мінімальна заробітна плата. Основні функції заробітної плати як економічної категорії. Тарифна система оплати праці. Єдина тарифна сітка. Погодинна і відрядна форми оплати праці. Системи колективної форми оплати праці.

- *Обсяг самостійної роботи здобувачів: до 4 годин.*

Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача. Оформлення матеріалів практичних робіт.

Тема 8. Витрати виробництва та собівартість продукції.

- *Форма занять: лекція, практичне заняття, самостійна робота.*
- *Обсяг аудиторного навантаження: до 3 годин.*
- *Обов'язкові предмети та засоби: відсутні.*

Різновиди витрат підприємства. Змінні витрати. Постійні витрати. Собівартість продукції. Калькуляція. Критична точка виробництва (точка беззбитковості). Обсяг товарної, валової, реалізованої продукції підприємства.

- *Обсяг самостійної роботи здобувачів: до 4 годин.*

Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача. Оформлення матеріалів практичних робіт.

Тема 9. Ціни та ціноутворення в умовах конкуренції.

- *Форма занять: лекція, практичне заняття, самостійна робота.*
- *Обсяг аудиторного навантаження: до 2 годин.*
- *Обов'язкові предмети та засоби: відсутні.*

Поняття ціни. Ціноутворення. Функції ціни. Класифікація цін. Структура оптової (відпускної) ціни. Методи ціноутворення.

- *Обсяг самостійної роботи здобувачів: до 4 годин.*

Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача. Оформлення матеріалів практичних робіт.

Тема 10. Якість та конкурентоспроможність продукції.

- *Форма занять: лекція, практичне заняття, самостійна робота.*
- *Обсяг аудиторного навантаження: до 2 годин.*
- *Обов'язкові предмети та засоби: відсутні.*

Матеріальні блага за ступенем обробки. Продукція за економічним призначенням. Вимірники обсягу продукції. Якість продукції. Показники якості продукції. Методи визначення рівня якості виробів. Конкурентоспроможність продукції. Чинники підвищення якості та конкурентоспроможності. Стандартизація. Сертифікація. Економічна ефективність поліпшення якості продукції.

- *Обсяг самостійної роботи здобувачів: до 4 годин.*

Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача. Оформлення матеріалів практичних робіт.

Тема 11. Інноваційні та інвестиційні процеси на підприємстві. Роль підприємств у досягненні Глобальних цілей сталого розвитку.

- *Форма занять: лекція, практичне заняття, самостійна робота.*
- *Обсяг аудиторного навантаження: до 2 годин.*
- *Обов'язкові предмети та засоби: відсутні.*

Поняття інновацій, інвестицій. Види інвестицій. Капітальні вкладення підприємства. Об'єкти інноваційної діяльності. Суб'єкти інноваційної діяльності. Інноваційний процес.

- *Обсяг самостійної роботи здобувачів: до 4 годин.*

Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача. Оформлення матеріалів практичних робіт.

Тема 12. Фінансово-економічні результати та ефективність діяльності підприємства.

- *Форма занять: лекція, самостійна робота.*
- *Обсяг аудиторного навантаження: до 4 годин.*
- *Обов'язкові предмети та засоби: відсутні.*

Дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг). Основні чинники, що впливають на величину виручки від реалізації продукції. Прибуток. Послідовність розрахунку прибутку. Основні функції прибутку. Використання чистого прибутку підприємства. Визначення економічної ефективності. Рентабельність.

- *Обсяг самостійної роботи здобувачів: до 4 годин.*

Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача. Оформлення матеріалів практичних робіт.

Модульний контроль 2

- *Форма занять: написання модульної роботи в аудиторії (за рішенням лектора допускається проведення у дистанційній формі).*

- *Обсяг аудиторного навантаження: до 1 години.*

- *Обов'язкові предмети та засоби: відсутні.*

- *Обсяг самостійної роботи здобувачів – до 5 годин.*

Підготовка до модульного контролю.

5. Індивідуальні завдання

Індивідуальне завдання з дисципліни виконується студентами самостійно за затвердженням лектором варіантом англійською мовою.

6. Методи навчання

Словесні, наочні, практичні; пояснювально-ілюстративні, репродуктивні, частково-пошукові; перевірки та оцінювання знань, умінь і навичок, усного викладу знань, закріплення навчального матеріалу, самостійної роботи з осмислення й засвоєння нового матеріалу.

7. Методи контролю

Поточний контроль (теоретичне опитування й розв'язання практичних завдань), письмовий модульний контроль (тестування за розділами курсу), підсумковий контроль (іспит).

8. Критерії оцінювання та розподіл балів, які отримують здобувачі

Складові навчальної роботи	Бали за одне заняття (завдання)	Кількість занять (завдань)	Сумарна кількість балів
<i>Змістовний модуль 1</i>			
Робота на практичних заняттях	0...7	4	0...28
Модульний контроль	0...20	1	0...22
<i>Змістовний модуль 2</i>			
Робота на практичних заняттях	0...7	4	0...28
Модульний контроль	0...20	1	0...22
За семестр			0...100

Прийнята шкала оцінювання

Сума балів	Оцінка за традиційною шкалою	
	Іспит, диференційований залік	Залік
90 – 100	Відмінно	Зараховано
75 – 89	Добре	
60 – 74	Задовільно	
0 – 59	Незадовільно	Не зараховано

Залік виставляється наприкінці семестру, якщо здобувач набрав за семестр 60 або більше балів. Здобувач має можливість отримати максимум 100 балів.

Критерії оцінювання роботи здобувача протягом семестру

Задовільно (60-74) – мати мінімум знань та умінь. Відпрацювати та захистити всі практичні роботи та домашні завдання. Вміти самостійно давати характеристику капіталу підприємства, трудовим ресурсам, витратам, рентабельності.

Добре (75-89) – твердо мати мінімум знань, виконати усі завдання. Показати вміння виконувати та захищати всі лабораторні роботи в обумовлений викладачем строк з обґрунтуванням рішень та заходів, які запропоновано у роботах.

Відмінно (90-100) – здати всі контрольні точки з оцінкою «відмінно». Досконально знати всі теми та уміти застосовувати їх.

9. Політика навчального курсу

Відпрацювання пропущених занять відбувається відповідно до розкладу консультацій, за попереднім погодженням з викладачем. Питання, що стосуються академічної доброчесності, розглядає викладач або за процедурою, визначеною у Положенні про академічну доброчесність.

Політика щодо академічної доброчесності. Здобувач вищої освіти діє відповідно Положенню Національного аерокосмічного університету ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут» «Про академічну доброчесність».

Учасники освітнього процесу у своїй академічній діяльності мають дотримуватись загальноприйнятих морально-етичних норм і правил поведінки, а також:

- самостійно виконувати навчальні завдання, завдання поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей), за винятком випадків, коли такі завдання передбачають групову роботу;

- посилатися на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;

- дотримуватись норм законодавства про авторське право і суміжні права;
- надавати достовірну інформацію про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації;

За порушення академічної доброчесності учасники освітнього процесу можуть бути притягнені до академічної відповідальності.

10. Методичне забезпечення та інформаційні ресурси

Підручники, навчальні посібники, навчально-методичні посібники, конспекти лекцій, методичні рекомендації з проведення лабораторних робіт тощо, які видані в Університеті знаходяться за посиланням: <http://library.khai.edu>

Сторінка дисципліни знаходиться за посиланням:

<https://mentor.khai.edu/course/view.php?id=860>

11. Рекомендована література

1. Афанасьєв М. В. Економіка підприємства : навчально-методичний посібник для самостійного вивчення дисципліни / М. В. Афанасьєв, А. Б. Гончаров ; [за ред. М. В. Афанасьєва]. – Х. : ВД "ІНЖЕК", 2003. – 410 с.
2. Гетьман О. О. Економіка підприємства : навч. посібник / О. О. Гетьман, В. М. Шаповал. – [2-ге видання]. – К. : Центр учбової літератури, 2010. – 488 с.
3. Горлачук В. В. Економіка підприємства : навч. посібник / В. В. Горлачук, І. Г. Яненко. – Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2010. – 344 с.
4. Економіка машинобудівних підприємств : навч. посіб. / О. С. Попов. – Х. : Нац. аерокосм. ун-т ім. М. Є. Жуковського "Харк. авіац. ін-т", 2010. – 48 с.
5. Економіка підприємства : підручник / за заг. ред. д-ра екон. наук, проф. С. Ф. Покропивного. – К. : КНЕУ, 2003. – 608 с.
6. Економіка підприємства : підручник / за ред. А. В. Шегди. – К. : Знання, 2006. – 615 с.
7. Економіка підприємства : підручник / І. О. Чаюн, Г. М. Богославець, Л. Л. Стасюк та ін. ; за заг. ред. проф. Н. М. Ушакової. – К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2005. – 569 с.
8. Узун, Д. Д. Економіка і організація інноваційної діяльності підприємства : навч. посіб. / Д. Д. Узун, Ю. О. Узун. – Х. : Нац. аерокосм. ун-т ім. М. Є. Жуковського "Харк. авіац. ін-т", 2010. – 122 с.